

De bomaanslag op de Britse ambassade in Rome, 1946: Een gedurfde daad van politiek geweld

Op 31 oktober 1946 werd de Britse ambassade bij Porta Pia in Rome opgeschrikt door een verwoestende explosie, die een aanzienlijke escalatie markeerde in de campagne van politiek violence gevoerd door de Irgun Zvai Leumi, een revisionistische zionistische paramilitaire groep. Deze terroristische aanslag, de eerste in zijn soort door de Irgun tegen Brits personeel op Europese bodem, onderstreepte de vastberadenheid van de groep om het Britse beleid dat de Joodse immigratie naar het Mandaat Palestina beperkte, uit te dagen. De bomaanslag verwondde twee mensen, veroorzaakte onherstelbare schade aan de residentiële vleugel van de ambassade en zond schokgolven door de internationale gemeenschap, waarmee de mondiale reikwijdte van de Joodse strijd in Palestina werd benadrukt.

Achtergrond: De Irgun en de strijd om Palestina

De Irgun, geleid door Menachem Begin, was een militante organisatie die zich inzette voor het stichten van een Joodse staat in Palestina. Opgericht in de jaren 1930, brak het af van de gematigder Haganah en pleitte voor gewapende weerstand tegen de Britse overheersing. Het Britse Witboek van 1939, dat de Joodse immigratie naar Palestina ernstig beperkte, was een keerpunt voor de Irgun, vooral omdat het nieuws over de Holocaust de dringende behoefte aan een Joods thuisland onderstreepte. Vanaf 1944 hervatte de Irgun onder Begins leiding zijn gewelddadige campagne, gericht op Britse installaties om een beleidswijziging af te dwingen.

De Britse ambassade in Rome werd als doelwit gekozen omdat de Irgun geloofde dat het een centrum was voor “anti-Joodse intriges”, die illegale Joodse immigratie (Aliyah Bet) naar Palestina belemmerden. In die tijd waren duizenden Joodse vluchtelingen, velen van hen overlevenden van de Holocaust, ondergebracht in kampen voor ontheemden in heel Europa, inclusief Italië, waar de Irgun vruchtbare grond vond voor rekrutering.

De aanslag: Planning en uitvoering

De bomaanslag werd zorgvuldig gepland door Irgun-agenten, die een netwerk in Italië opbouwden met steun van lokale antifascistische verzetsgroepen en leden van de Betar-jeugdbeweging, een revisionistische zionistische organisatie. In maart 1946 richtten Irgun-leden, waaronder vluchtelingen zoals Dov Gurwitz en Tiburzio Deitel, een dekmantel kantoor op in de Via Sicilia in Rome, vlakbij de kantoren van geallieerde inlichtingendiensten, om operaties te coördineren. Daarnaast werden twee commandotrainingsscholen opgericht in Tricase en Ladispoli om rekruten voor te bereiden op sabotage missies.

In de nacht van 31 oktober 1946 splitsten Irgun-agenten zich in twee teams. Een groep schilderde een grote swastika op de muur van het Britse consulaat, een provocerende daad bedoeld om het Britse beleid gelijk te stellen aan nazi-onderdrukking. Het tweede team plaatste twee koffers met 40 kilogram TNT, uitgerust met timers, op de trappen van de hoofdingang van de ambassade aan de Via XX Settembre. Een chauffeur merkte de verdachte koffers op en ging het gebouw binnen om ze te melden, maar de explosieven ontploften voordat er actie kon worden ondernomen, wat aanzienlijke vernietiging veroorzaakte. De residentiële sectie van de ambassade werd onherstelbaar vernield, maar gelukkig raakten slechts twee mensen gewond. Ambassadeur Noel Charles, een belangrijk doelwit, was met verlof, waardoor hij aan de aanslag ontsnapte.

Nasleep: Onderzoeken en arrestaties

De aanslag werd snel toegeschreven aan buitenlandse militanten uit het Mandaat Palestina. Onder druk van de Britse regering lanceerden de Italiaanse politie, Carabinieri en geallieerde troepen een hardhandig optreden, gericht op Betar-leden en Joodse vluchtelingen die verdacht werden van banden met de Irgun. Kort na de bomaanslag werden drie verdachten gearresteerd, gevolgd door nog twee op 4 november. In december werd een belangrijke doorbraak bereikt met de ontdekking van een Irgun-sabotageschool in Rome, waar de autoriteiten pistolen, munitie, handgranaten en trainingsmateriaal in beslag namen. Onder de gearresteerden bevonden zich Dov Gurwitz, Tiburzio Deitel, Michael Braun, David Viten en een belangrijke agent, Tavin.

Een opmerkelijke arrestant, Israel (Ze'ev) Epstein, een jeugdvriend van Menachem Begin, probeerde op 27 december 1946 uit hechtenis te ontsnappen, maar werd tijdens de poging neergeschoten. De Britten vroegen om de uitlevering van de verdachten naar gevangenkampen in Eritrea, maar niet iedereen werd overgebracht. Tegen december 1946 waren vijf van de acht gearresteerden vrijgelaten, met hoop uitgesproken voor de vrijheid van de overgebleven gevangenen, volgens de American League for a Free Palestine.

De Italiaanse autoriteiten, aanvankelijk verbijsterd, onderzochten ook alternatieve theorieën. Sommige Italiaanse kranten speculeerden over "zionistische terroristen", een bewering die krachtig werd ontkend door dr. Umberto Nachon van het Joods Agentschap in Italië, die betoogde dat Joden geen motief hadden voor een dergelijke daad en dat de Britten veel wereldwijde vijanden hadden. Archiefdocumenten uit 1948 onthulden later verdenkingen van betrokkenheid van de Italiaanse Communistische Partij, hoewel er geen sluitend bewijs was om deze theorie te ondersteunen.

Impact en erfenis

De bomaanslag had verstrekkende gevolgen. Het bevestigde de angsten, geuit door David Petrie van MI5 in mei 1946, dat Joods terrorisme zich buiten Palestina zou uitbreiden. De aanslag vernederde de Britten, wat Italië ertoe aanzette strengere immigratiecontro'les in te stellen en een registratiedeadline voor vluchtelingen per 31 maart 1947. De operaties van de Irgun in Italië werden verstoord, waardoor ze gedwongen werden naar andere Eu-

ropese hoofdsteden te verhuizen, waar ze aanvallen voortzetten, zoals de bomaanslag op het Sacher Hotel in Wenen, een Brits militair hoofdkwartier.

De bomaanslag bracht ook spanningen in de Anglo-Italiaanse relaties en voedde antisemitische sentimenten in het Verenigd Koninkrijk, terwijl de publieke opinie worstelde met de brutaliteit van de aanslag. Leaders van het Joods Agentschap veroordeelden de bomaanslag, waarbij ze zich distancieerden van de tactieken van de Irgun, maar het incident benadrukte de verdeelde aard van Joodse verzetsbewegingen. De Italiaanse historicus Furio Biagini stelde later dat de gedurfde acties van de Irgun, samen met die van Lehi en Hagana, bijdroegen aan de uiteindelijke terugtrekking van Groot-Brittannië uit Palestina in 1948, als aanvulling op de diplomatieke inspanningen van het Joods Agentschap.

De fysieke littekens van de aanslag bleven bestaan. Het ambassadegebouw, in de 19e eeuw gekocht door de Britten, was zo zwaar beschadigd dat het werd vervangen door een nieuwe structuur, ontworpen door Sir Basil Spence en geopend in 1971. De Italiaanse regering verschaftte tijdelijke huisvesting voor het ambassadepersoneel in de voormalige residentie van de Russische prinses Zinaida Volkonskaya in San Giovanni, die Groot-Brittannië in 1951 formeel aankocht.

Conclusie

De bomaanslag op de Britse ambassade in Rome in 1946 was een cruciaal moment in de campagne van de Irgun tegen het Britse koloniale beleid. Het toonde de capaciteit van de groep aan om macht te projecteren buiten Palestina, door gebruik te maken van de chaos in het naoorlogse Europa om haar doelen te bevorderen. Hoewel de aanslag beperkt direct succes behaalde, versterkte het de zionistische zaak op het wereldtoneel en droeg het bij aan de druk die leidde tot de oprichting van Israël in 1948. Het benadrukte echter ook de morele en strategische complexiteit van politiek geweld, en liet een controversiële erfenis na die nog steeds debat oproept onder historici en beleidsmakers.